

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJ KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2017, nr 2 (69)

Małgorzata Niklewicz-Pijaczyńska, *Rola e-informacji patentowej w zarządzaniu wiedzą przedsiębiorstwa*, „e-mentor” 2017, nr 2(69), s. 42–47, <http://dx.doi.org/10.15219/em69.1290>.

Rola e-informacji patentowej w zarządzaniu wiedzą przedsiębiorstwa

Małgorzata Niklewicz-Pijaczyńska

Uzyskanie właściwych informacji oraz zdolność ich wykorzystania, to ważne elementy procesu zarządzania i warunek sukcesu rynkowego przedsiębiorstwa. Jedną z kluczowych jednostek pośredniczących w dyfuzji wiedzy o charakterze technologicznym jest system patentowy. Aby zoptymalizować wykorzystanie jego zasobów wprowadzone zostały nowoczesne rozwiązania informatyczne, które w założeniu mają ułatwiać i dynamizować proces pozyskiwania danych powiązanych z aktywnością wynalazczą podmiotów gospodarczych i instytucji. Udostępniana przez witrynę internetową Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (UPRP) bezpłatna usługa – Serwer Publikacji to jedno z takich rozwiązań. Celem artykułu jest prezentacja założeń teoretycznych oraz praktyki funkcjonowania systemu e-informacji patentowej. Autorka przeprowadziła badania własne, oparte na metodach ilościowej i jakościowej, wykorzystywanych w analizie bibliometrycznej, właściwych dla tzw. patentometrii. Jako źródło danych posłużyła zgromadzona w zasobach Urzędu Patentowego RP dokumentacja techniczna wynalazków zgłoszonych do ochrony przez wytypowane, aktywne patentowo przedsiębiorstwa. W badaniach uwzględniono zgłoszenia wynalazków, z pominięciem pozostałych praw własności przemysłowej. Zestawienie uzyskanych wyników pozwoliło na wyciągnięcie wniosków na temat mocnych i słabych stron e-informacji patentowej.

Wiedza stanowi współcześnie zarówno podstawę aktywności gospodarczej, jak i jej skutek. Dostęp do informacji oraz umiejętność jej kreatywnego przekształcenia są kluczem do sukcesu organizacji. Jedną z instytucji mających pośredniczyć w dyfuzji wiedzy jest system patentowy, który [...] działa jako potężny propagator wiedzy, informując badaczy i społeczeństwo o najnowszych rozwiązaniach technicznych¹. Przytoczono

nej opinii nie należy jednak przyjmować bezkrytycznie – badania empiryczne pokazują, że ochrona patentowa może też blokować przepływ informacji² oraz prowadzić do pojawienia się monopolu prawnego, a potencjalnie, również ekonomicznego.

Monopol, którego źródłem są wartości niematerialne i prawne, ma tendencję do kreowania silnych powiązań sieciowych. To sprawia, że podmiotom spoza nich trudno wejść na rynek. Pojawiają się jednak głosy, że dotychczasowe zasady konkurencji są nieadekwatne do wymogów gospodarki informacyjnej, w której dynamika wprowadzania innowacji oraz nacisk na zwiększenie wydajności i obniżenie cen powodują, że monopol jest krótkotrwały³. Oznacza to, że wbrew dotychczasowym regułom gospodarki wiedzy rozwijają się najefektywniej na rynkach niedoskonałej konkurencji⁴.

Mimo rozbieżności w ocenie, system patentowy pozostaje narzędziem realizującym funkcje przydatne zarówno z perspektywy konwergencji technologicznej gospodarek, jak i efektywności zarządzania wiedzą. Jest też ważnym elementem polityki państwa, wspólnym mianownikiem dla problemów naukowych, gospodarczych i społecznych oraz papierkiem lakmusowym wypracowywanych w tym obszarze wskaźników technologicznych⁵.

Aby zwiększyć efektywność wykorzystania zasobów patentowych, wprowadza się nowoczesne rozwiązania informatyczne. Pozwalają one na szybki i bezpłatny dostęp do danych mogących w istotnym stopniu wpłynąć na dyfuzję wiedzy, a w konsekwencji również na intensyfikację procesów innowacji. Jednym z nich jest system e-informacji patentowej udostępniany za pośrednictwem witryny Urzędu Patentowego RP.

¹ A. Pompidou, *Europejski Urząd Patentowy i jego wiodąca rola w europejskim systemie patentowym*, „Nowator XXI – technika, innowacje, przedsiębiorczość”, nr 5, www.nowator.poznan.pl/inc/druk.php?id=5, s. 8, [16.06.2017].

² L. Huang, N. Wang, *Status and Prospects of Technology Diffusion Research based on Patent Information*, [w:] J. Xu, M. Yasinzai, B. Lev, *Proceedings of the Sixth International Conference on Management Science and Engineering Management. Focused on Electrical and Information Technology*, Islamabad 2013, s.167–180.

³ *A survey of the new economy. Knowledge is power. Do we need a new competition policy for the new economy?*, „The Economist” 2000, <http://www.economist.com/node/375597>, [04.05.2017].

⁴ Tamże.

⁵ A. Pompidou, *Europejski Urząd Patentowy i jego wiodąca rola w europejskim systemie patentowym*, dz.cyt.

W artykule omówione zostały założenia teoretyczne oraz praktyki funkcjonowania systemu e-informacji patentowej. Autorka przeprowadziła badania własne, stosując metody ilościowe i jakościowe właściwe patentometrii. Wykorzystała do nich dane zgromadzone w zasobach UPRP (dokumentacja techniczna wynalazków zgłoszonych do ochrony przez wytypowane, aktywne patentowo przedsiębiorstwa).

Zastosowana na początkowym etapie analiza ilościowa umożliwiła określenie:

- liczby rozwiązań technicznych zgłoszonych do ochrony,
- stopnia udostępnienia dokumentacji patentowej – sprawozdań o stanie techniki, opisów, rysunków i zastrzeżeń z daty zgłoszenia oraz
- częstotliwości cytowań (odwołań do cudzej wiedzy zawartych w opisie – praw własności przemysłowej, literatury specjalistycznej).

Analiza ilościowa była też bazą do analizy jakościowej, która pozwoliła nie tylko określić okres, jaki upływa pomiędzy zgłoszeniem rozwiązania a udostępnieniem przypisanej mu dokumentacji, ale również ocenić rzetelność odwołań (m.in. oznaczeń identyfikujących cytowane rozwiązanie lub literaturę).

Zestawienie wyników uzyskanych przy wykorzystaniu obu metod, umożliwiło sformułowanie ogólnych wniosków na temat mocnych i słabych stron e-informacji patentowej. W badaniach uwzględniono zgłoszenia wynalazków, z pominięciem pozostałych praw własności przemysłowej – to wynalazki bowiem są utożsamiane z tzw. innowacjami radykalnymi i stanowią przykład postępu silnie warunkowanego dostępem do wiedzy.

Rola systemu patentowego w dyfuzji wiedzy

Zgromadzona w systemie patentowym dokumentacja techniczna to obszerny zasób, pozwalający na wycenę oraz merytoryczną weryfikację zawartej w nim wiedzy. Przy analizie tej dokumentacji do celów badawczych stosuje się metody właściwe dla tzw. patentometrii, m.in. badanie stanu techniki i analizę odwołań patentowych zawartych w opisie zgłoszenia wynalazku. Sprawozdanie z badania stanu techniki nie budzi większych wątpliwości, pozwala bowiem na merytorycznie obiektywne i rzetelne oszacowanie stanu wiedzy. Inaczej wygląda ocena metody cytowań, polegającej na analizie zawartych w zgłoszeniach wy-

nalazków odwołań do wiedzy poprzedników, umieszczonej w publikacjach lub prawach ochronnych. O ile jednak sama metoda cytowania patentów, choć niepozbawiona błędów, została dość powszechnie zaakceptowana⁶, o tyle różnego rodzaju wątpliwości rodzi analiza cytowań literatury przedmiotu⁷. Jednym z sformułowanych w tym kontekście zarzutów jest argument, że wiedza twórcy rozwiązania nie zawsze jest kompleksowa, ma ona raczej charakter wybiórczy i cechuje ją wysoki stopień subiektywizmu. Zdarza się również, że ekspert przygotowujący dokumentację uzupełnia ją samodzielnie, zwiększając tzw. szum cytowań patentowych.

Niedoskonałość narzędzi badawczych, nie jest jedynym utrudnieniem związanym z wykorzystaniem systemu patentowego do badań nad absorpcją i dyfuzją wiedzy oraz modelowaniem procesów innowacyjnych. Metodologie oparte na patentometrii nie dają także całościowego obrazu aktywności innowacyjnej, prezentują jedynie jej wycinek ściśle powiązany z innowacjami zgłoszonymi do ochrony, a tym samym udostępnionymi do wiadomości publicznej (nie obejmują zatem m.in. modyfikacji rozwiązań już funkcjonujących ani *know-how* przedsiębiorstwa). Problemem jest też fakt, że agresywne praktyki rynkowe wymuszają prewencyjne zgłaszanie do ochrony rozwiązań, które w istocie nie zawsze powinny być nią objęte. Chodzi o działalność tzw. trolli patentowych (sami niczego nie tworzą, a jedynie zastrzegają cudze rozwiązania), wyścig patentowy między konkurencyjnymi firmami oraz tzw. patenty martwe, czyli rozwiązania zgłaszane do ochrony pomimo znikomej wartości komercyjnej (które w zamiśle twórców nigdy na rynek nie trafiają)⁸.

Siła systemu patentowego tkwi natomiast w tym, że stanowi on źródło stale dostępnej dokumentacji technicznej, mającej jasną interpretację prawną i pozwalającej na dokładny pomiar efektów. W przypadku firm innowacyjnych pozwala to na zmniejszenie kosztów transakcyjnych i często warunkuje ich rozwój⁹. Dzięki instrumentom systemu patentowego korzyści z wykreowanej już wiedzy stają się dostępne zarówno dla pojedynczego przedsiębiorstwa, jak i sieci ukształtowanych wokół niego podmiotów. Sprzyja temu idea jawności dokumentacji, realizująca zasadę ekwiwalentności. Twórca otrzymuje prawo wyłącznej eksploatacji wynalazku pod warunkiem udostępnienia zawartej w nim myśli innowacyjnej. W ten sposób korzyści danego rozwiązania mają charakter zarówno jednostkowy, jak i ogólnospołeczny. Wynika to już z cechy samego przedmiotu ochrony – wiedza udo-

⁶ J. Alcaer, M. Gittelman, *Patent citations as a measure of knowledge flows: The influence of examiner citations*, „The Review of Economics and Statistics” 2006, Vol. 88, No. 4, s. 774–779.

⁷ M.H. MacRoberts, B.R. MacRoberts, *Problems of Citation Analysis*, „Scientometrics” 1996, Vol. 36, No. 3, s. 435–444, <http://dx.doi.org/10.1007/BF02129604>; A. Agrawal, R. Henderson, *Putting Patents in Context: Exploring Knowledge Transfer from MIT*, „Management Science” 2002, Vol. 48, No. 1, s. 44–60, <http://dx.doi.org/10.1287/mnsc.48.1.44.14279>.

⁸ M. Niklewicz, M. Wachowska, *Stopień komercjalizacji polskich wynalazków: patenty akademickie a patenty biznesu*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2015, nr 402, s. 231–239.

⁹ *A survey of the new economy. Knowledge is power. Do we need a new competition policy for the new economy?*, dz. cyt.

stępniona staje się dobrem publicznym, a korzystanie z niej jednocześnie przez różne podmioty nie jest konkurencyjne¹⁰.

Udostępnione w ramach systemu wynalazki mogą stać się bodźcem do opracowania zupełnie nowych lub kompatybilnych rozwiązań technicznych, a także stymulować pojawianie się wynalazków w branżach innych niż macierzysta. Instytucja patentu warunkuje eliminowanie problemu dublowania rozwiązań już wykreowanych i wpływa na poprawę efektywności aktywności badawczo-rozwojowej. System patentowy może zwiększać dynamikę procesu innowacyjnego poprzez konsolidację dokumentacji patentowej w ramach jednego rozwiązania, umożliwiając szybki dostęp do informacji, która dzięki obowiązkowi walidacji nabiera uniwersalnego charakteru. Jest to istotne, gdy mamy do czynienia z wiedzą, która jako zasób się nie wyczerpuje¹¹, ale relatywnie szybko starzeje. Przyznanie prawa wyłącznego pozwala również oszacować wartość opatentowanego rozwiązania i opłacalność wysiłków zmierzających do jego urynkowania. Weryfikacja patentowa jest pierwszym i najważniejszym warunkiem kontynuowania prac i ponoszenia nakładów na daną technologię.

W środowisku akademickim i branżowym podnoszony jest również problem niedostatecznej współpracy nauki i biznesu. Tymczasem system patentowy stanowi platformę łączącą obie te sfery. Badaczom wskazuje tendencje i zapotrzebowanie, dla biznesu stanowi wskazówkę co do kierunku, w jakim rozwija się nauka, oraz możliwości, jakie ma do zaoferowania. W tym kontekście system patentowy odznacza się znacznym potencjałem i jest dość szeroko wykorzystywany przy projektowaniu i realizowaniu procesów innowacji.

Zarządzanie wiedzą z wykorzystaniem informacji patentowej

Procesy zachodzące w gospodarce są konsekwencją przeniesienia siły ciężkości z zasobów materialnych na wytwórczość opartą na wartościach niematerialnych oraz prawnych. Zmieniła się też definicja przedsiębiorstwa – z podmiotu aktywnego gospodarczo na system przetwarzania informacji, [w którym] nakłady poniesione na przetwarzanie informacji decydują o kształcie produkcji¹². Przedsiębiorstwo innowacyjne musi ciągle wykorzystywać asymetrię informacji kreującą nowe szanse biznesowe. Aby tego dokonać, powinno mieć zdolność gromadzenia oraz wykorzystywania

wiedzy. Jednocześnie problemem ekonomicznym jest takie jej wykorzystanie, które pozwala na szybkie dostosowanie się do zmian w danych okolicznościach. Trudność polega na tym, że wiedza nie występuje w formie skoncentrowanej, jest rozczłonkowana między jednostkami, których wiedza cząstkowa jest niepełna i – zdarza się – wzajemnie sprzeczna¹³. Zarządzanie wiedzą rozproszoną jest trudne dla każdej organizacji, szczególnie jednak dla podmiotów aktywnych wynalazczo. Wymaga systemowego wykorzystania potencjalnych jej źródeł: baz danych i kapitału intelektualnego. Sytuację komplikuje fakt, że przedsiębiorstwa wykorzystują nie tylko własne, ale i zewnętrzne zasoby niematerialne. Dywersyfikując źródła wiedzy, mogą zwiększać efektywność wysiłków innowacyjnych oraz prawdopodobieństwo sukcesu komercyjnego.

Jednym ze źródeł zewnętrznych jest wiedza chroniona instytucjonalnie i udostępniana przez urząd patentowy. Dostęp do niej może być kluczowy, ponieważ wiedza chronionej przypisuje się atrybuty właściwe dla innowacji: jest narzędziem przedsiębiorczości, decyduje o konkurencyjności¹⁴. Przyjmując, że dotarcie do właściwej informacji zajmuje około 10 proc. czasu pracownika, należy stwierdzić, że jej ogniskowanie w jednym miejscu może się okazać kluczowe.

Zarządzanie wiedzą kompatybilne z systemem patentowym powinno obejmować m.in.:

- identyfikację praw wyłącznych, określenie ich jakości i zakresu,
- wychwytywanie, systematyzację i filtrowanie informacji przydatnych w pracach badawczych i rozwojowych przedsiębiorstwa,
- wyznaczenie właściwego modelu ochrony własności przemysłowej (*know-how*, otwarcie procesów innowacji) i działań prewencyjnych w przypadku jej naruszenia (np. przez tzw. podmioty niepatentujące),
- archiwizację i aktualizowanie informacji patentowej (status ochrony patentowej zmienia się dynamicznie, np. w branży farmaceutycznej),
- wyznaczenie modelu prowadzenia działalności B+R, stopnia współpracy oraz komercjalizacji efektów prac,
- zarządzanie zespołem odpowiedzialnym za monitorowanie i prowadzenie polityki patentowej firmy (szkolenia z baz danych, z identyfikacji dokumentacji patentowej).

Należy przy tym pamiętać, że warunkiem efektywnego wykorzystania systemu patentowego jako

¹⁰ P. Dixon, C. Greenhalgh, *The Economics of Intellectual Property: A Review to Identify Themes for Future Research*, 2002, <http://www.dklevine.com/archive/dixon-review.pdf> [12.06.2017].

¹¹ *A survey of the new economy. Knowledge is power. Do we need a new competition policy for the new economy?*, dz.cyt.

¹² J. Brdulak, *Zarządzanie wiedzą a proces innowacji produktu. Budowanie przewagi konkurencyjnej firmy*, SGH, Warszawa 2005, s. 80.

¹³ F. von Hayek, *The Use of Knowledge in Society*, „American Economic Review”, Vol. XXXV, No. 4, American Economic Association 1945, s. 519–530.

¹⁴ W. Kotarba, *Zarządzanie wiedzą chronioną w przedsiębiorstwie*, Orgmasz, Warszawa 2001, s. 9.

kanalu dyfuzji wiedzy jest zdolność przedsiębiorstwa do jej absorpcji, czyli umiejętność pozyskiwania, asymilacji, przetwarzania i komercjalizacji wiedzy¹⁵. Natomiast zewnętrzną klamrą, spinającą wykorzystanie informacji patentowej przez przedsiębiorstwa jest dostarczanie właściwych narzędzi informatycznych, np. w postaci e-informacji patentowej. O zmianach w postrzeganiu i modyfikacji źródeł innowacji opartych na informacji już w 2001 roku pisał W. Kotarba, stwierdzając, że pojawiają się *bardzo skomplikowane zintegrowane komputerowo systemy zarządzania [...], w doktrynie nauk ekonomicznych mówi się o organizacjach wirtualnych, w których zarządzanie opiera się na rozbudowanych bazach danych i komputerowym przetwarzaniu zawartych w nich informacjach [...]*¹⁶.

Rozwój systemów informatycznych sprawił, że współczesne zarządzanie wiedzą uległo znaczącemu przeobrażeniu. Rozwiązania z tego zakresu oferowane są zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i krajowym. Przykładem e-informacji, obejmującej aktualnie ponad 95 mln dokumentów patentowych z całego świata, jest wyszukiwarka *Espacenet*, udostępniona przez Europejski Urząd Patentowy. Za jej pomocą możliwe jest odnalezienie właściwej publikacji patentowej i jej tłumaczenia, monitorowanie postępów w dziedzinach o różnicowanym nasyceniu technologicznym czy poszukiwanie inspiracji dla rozwiązania określonych problemów technicznych.

Narzędzia elektroniczne wykorzystywane są także przez krajowe urzędy patentowe, w tym Urząd Patentowy RP, który od 2008 r. na swojej witrynie internetowej udostępnia bezpłatną usługę – Serwer Publikacji. Za jej pośrednictwem można znaleźć nie tylko tłumaczenia patentów europejskich obowiązujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale również:

- polskie opisy patentowe publikowane od roku 1924,
- opisy ochronne wzorów użytkowych oraz
- opisy ochronne wzorów przemysłowych¹⁷.

Udostępnianie ma w założeniu ułatwiać dostęp i zwiększać efektywność wykorzystania zgromadzonych w systemie informacji. Jednak [...] *badania przeprowadzone przez Europejski Urząd Patentowy jasno wskazują na niski poziom wykorzystania zasobów o informacji patentowej dostępnych w internecie, mimo iż są one dostępne dla każdego, bez żadnych kosztów. Te same badania wskazują także, że informacja patentowa jest używana w Europie głównie w celach naukowych, a nie biznesowych jak ma to miejsce w USA*¹⁸. Pojawia się

zatem pytanie, co wpływa na znikome wykorzystanie zgromadzonej w systemie wiedzy?

Wykorzystanie e-informacji patentowej

Zakres przedmiotowy badań mających udzielić odpowiedzi na powyższe pytanie objął dokumentację techniczną 115 wynalazków zgłoszonych do ochrony w UPRP przez 25 przedsiębiorstw – lokatorów czterech polskich parków technologicznych. Taki dobór podmiotowy wynikał z faktu, że już na samym początku, przedsiębiorstwa otrzymujące status lokatora parku technologicznego są selekcjonowane pod względem potencjału innowacyjnego i aktywności wynalazczej, czyli teoretycznie wykazują także wysoki stopień aktywności patentowej. Na potrzeby publikacji przenieśliśmy wszystkie zgłoszenia wynalazków dokonane przez przedsiębiorstwa od momentu uzyskania statusu lokatora parku do chwili obecnej (odpowiednio w latach 1995–2017).

Prezentowane wyniki pokazały, że e-informacja patentowa stanowi zasób niezwykle przydatny dla procesu zarządzania wiedzą przedsiębiorstwa, ale jednocześnie jej słabości (o charakterze przede wszystkim formalnym, powodujące asymetrię informacji lub jej zafałszowanie) są istotną barierą dla procesu dyfuzji i absorpcji wiedzy. Niewątpliwie za pomocą systemu e-informacji patentowej można odnaleźć ogólne dane dotyczące zgłoszeń i przyznanych patentów, jednostek i ośrodków akademickich aktywnych wynalazczo, wnioskować o tendencjach rozwojowych, dostępnych technologiach, szacować wartość rozwiązania. Atutem jest możliwość wyszukiwania informacji według różnych baz danych (europejskich, regionalnych) oraz w zależności od posiadanych informacji (klasyfikacji wynalazku, podmiotu uprawnionego, numeru zgłoszenia lub numeru prawa wyłącznego). Czy jednak brak wyszukiwanego wyniku oznacza, że wynalazek nie powstał? Nie jest tak – z dużym prawdopodobieństwem można uznać, że dokumentacja techniczna wynalazku po prostu nie została jeszcze umieszczona w zbiorze e-dokumentów lub należy zmienić klucz wyszukiwania. W analizowanej grupie zgłoszeń druga z wymienionych sytuacji pojawiła się trzykrotnie. W każdym przypadku wyszukiwanie po numerze zgłoszenia skutkowało pojawieniem się informacji o braku takiego zgłoszenia w bazie e-informacji. Paradoksalnie, sporne zgłoszenia pojawiały się natychmiast po zmianie klucza wyszukiwania z numeru zgłoszenia na właściciela rozwiązania.

¹⁵ U. Lichtenthaler, *Absorptive Capacity, Environmental Turbulence, and the Complementarity of Organizational Learning Processes*, „Academy of Management Journal” 2009, Vol. 52, No. 4, s. 822–846, <http://dx.doi.org/10.5465/AMJ.2009.43670902>.

¹⁶ W. Kotarba, dz.cyt., s. 5.

¹⁷ Urząd Patentowy RP: <http://www.uprp.pl/serwer-publicacji-w-uprp-udostepnianie-dokumentacji-patentowej-w-postaci-elektronicznej/Text02,57,418,7,index.pl,searchresult/>, [25.04.2017].

¹⁸ A. Pompidou, *Europejski Urząd Patentowy i jego wiodąca rola w europejskim systemie patentowym*, „Biuletyn dla Przedsiębiorstw” 2007, Nr 5/10, s. 5.

Kolejny słaby punkt e-informacji to czas, jaki mija od wpływu zgłoszenia i przyznania patentu do momentu umieszczenia dokumentacji w bazie. Na stronie Urzędu Patentowego RP jest napisane, że dostępna w serwisie dokumentacja jest cyklicznie uzupełniana o nowe dokumenty, w terminie do siedmiu dni od daty publikacji „Wiadomości Urzędu Patentowego” (WUP), w których publikowane są informacje na temat przyznanych patentów. Teoretycznie więc udostępnianie informacji odbywa się w sposób ciągły i dynamiczny. Jednak o ile publikacja w WUP faktycznie odbywa się dynamicznie, o tyle poważne zastrzeżenia budzi czas, jaki mija od zgłoszenia wynalazku do powiadomienia o tym fakcie za pośrednictwem Biuletynu Urzędu Patentowego (BUP), w którym zamieszczane są informacje o zgłoszonych do ochrony rozwiązaniach. Na przykładzie aktywności wynalazczej wytypowanych do badania przedsiębiorstw można wykazać, że okres, jaki upływa od momentu zgłoszenia wynalazku do publikacji zdarzenia w BUP (co jest równoznaczne z udostępnieniem do wiadomości publicznej), to najczęściej półtora roku. Taki czas odnotowano aż w 72 przypadkach, choć zdarzały się okresy krótsze (6 razy w przedziale od półtora roku do 11 miesięcy) i dłuższe (20 razy w przedziale od roku i siedmiu miesięcy do sześciu lat i siedmiu miesięcy). Przy uwzględnieniu dynamiki pojawiania się nowych rozwiązań technologicznych oraz ich starzenia się tak długi okres zawieszenia informacji może być niszczący. Po pierwsze rodzi niebezpieczeństwo, że ktoś w dobrej wierze uzyska w tym czasie prawa wyłączne na takie samo lub zbliżone rozwiązanie. Po drugie stwarza sytuację, w której angażuje się środki na opracowanie rozwiązań już do ochrony zgłoszonych.

Niestety zdarza się też, że uzyskujemy informację na temat zgłoszenia lub przyznania ochrony, jednak brakuje dokumentacji technicznej (opisu stanu techniki, opisu wynalazku, zastrzeżeń patentowych lub rysunków technicznych). W przypadku analizowanych firm pełna dokumentacja patentowa dostępna była przy 88 proc. wynalazków, w 12 proc. nie upubliczniono żadnej dokumentacji lub była ona niepełna.

Istotnym utrudnieniem jest fakt, że dokumentacja nie jest dołączona do rozstrzygnięć archiwalnych. Nie ma jej także w przypadkach, gdy ochrona wygasła, decyzja była odmowna lub doszło do jej unieważnienia. Natomiast gdy zgłoszenie oczekuje na badanie lub jego weryfikacja jest w toku, dokumentacja – w sposób nieprzewidywalny – jest lub nie jest udostępniana i nie ma w tym zakresie żadnej konsekwencji. Tymczasem niemożność przejrzenia dokumentacji nie pozwala na weryfikację własnych zgłoszeń w oparciu o cudze błędy merytoryczne, a w odniesieniu do celów naukowych – uniemożliwia ocenę rzetelności wniosku na podstawie złej oceny stanu techniki czy nieprawidłowego materiału źródłowego. Co jednak najbardziej mylące, zdarzają się sytuacje, gdy po próbie odnalezienia dokumentacji otrzymujemy odpowiedź: *na tym etapie nie znaleziono żadnej dokumentacji udostępnionej publicznie*. Często jednak jest ona nieprawdziwa i dopiero konsekwentne

przejsie do tzw. serwera publikacji umożliwia znalezienie dokumentacji, która okazuje się udostępniona do odczytu.

Niemożność zapoznania się z dokumentacją występuje też w przypadku zgłoszeń podmiotów zagranicznych, które nie dokonały walidacji na język polski. Wreszcie przeszkody pojawiają się w związku z niedbałością odwołań patentowych, zwiększających szum cytowań patentowych. Brak jednolitej wykładni sporządzania odwołań utrudnia lub uniemożliwia identyfikację podmiotową i geograficzną (np. czy chodzi o kraj pochodzenia uprawnionego, czy miejsce zgłoszenia rozwiązania do ochrony), wpływając tym samym na wyniki badań opartych na analizie cytowań. Mamy tu do czynienia z niedokładnością autorów zgłoszeń, którzy w swobodny i niekonsekwentny sposób podają dane mające w założeniu identyfikować rozwiązania, do których się odwołują. Niedokładności te wynikają m.in. z faktu, że:

- jako polskie cytowane są zgłoszenia podmiotów zagranicznych,
- mylone są techniczne symbole identyfikujące – np. zgłoszenia wynalazków (symbol P) podawane są jako przyznane patenty (symbol PAT) lub na odwrót,
- mylone są symbole identyfikujące system patentowy – np. europejski (EP) lub krajowy (np. DE).

Błędy tego typu powodują, że mimo różnicowania sposobów wyszukiwania system nie jest w stanie odnaleźć cytowanego dokumentu.

Podsumowanie

Jeśli wiedza, która stanowi podstawę sukcesu ekonomicznego ulega znaczącemu rozproszeniu, komplikuje się efektywne zarządzanie nią. Jest to problem występujący na każdym etapie zarządzania – kreowania, eksploatacji i archiwizowania. Rozwiązaniem jest koncentracja informacji przy wykorzystaniu rozwiązań informatycznych. W obszarze aktywności wynalazczej narzędziem takim jest platforma e-informacji patentowej. Niestety, choć wykorzystywana w coraz większym zakresie, nie stanowi ona rozwiązania optymalnego, m.in. ze względu na opóźnienia w publikowaniu dokumentacji technicznej i niekonsekwencję twórców przygotowujących opisy wynalazków. Jest to problem wymagający szybkiego rozwiązania, ponieważ choć pośrednictwo systemów informatycznych stanowi jedynie wycinek procesu innowacji, to jednak jest to element na tyle istotny, że jego słabości mogą znacząco wpłynąć na spowolnienie lub uniemożliwienie efektywnego zarządzania wiedzą, w tym podjęcia i kontynuacji aktywności wynalazczej.

Bibliografia

A survey of the new economy. Knowledge is power. Do we need a new competition policy for the new economy?, „The Economist” 2000, <http://www.economist.com/node/375597>, [04.05.2017].

Agrawal A., Henderson R., *Putting Patents in Context: Exploring Knowledge Transfer from MIT*, „Management Science” 2002, Vol. 48, No. 1, s. 44–60, <http://dx.doi.org/10.1287/mnsc.48.1.44.14279>.

Alcacer J., Gittelman M., *Patent citations as a measure of knowledge flows: The influence of examiner citations*, „The Review of Economics and Statistics” 2006, Vol. 88, No. 4, s. 774–779.

Brdulak J., *Zarządzanie wiedzą a proces innowacji produktu. Budowanie przewagi konkurencyjnej firmy*, SGH, Warszawa 2005.

Dixon P., Greenhalgh C., *The Economics of Intellectual Property: A Review to Identify Themes for Future Research*, 2002, <http://www.dklevine.com/archive/dixon-review.pdf>, [12.06.2017].

von Hayek F., *The Use of Knowledge in Society*, „American Economic Review”, Vol. XXXV, No. 4, American Economic Association 1945, s. 519–530

Huang L., Wang N., *Status and Prospects of Technology Diffusion Research based on Patent Information*, [w:] J. Xu, M. Yasinzai, B. Lev, *Proceedings of the Sixth International Conference on Management Science and Engineering Management. Focused on Electrical and Information Technology*, Islamabad 2013.

Kotarba W., *Zarządzanie wiedzą chronioną w przedsiębiorstwie*, Orgmasz, Warszawa 2001.

Lichtenthaler U., *Absorptive Capacity, Environmental Turbulence, and the Complementarity of Organizational Learning Processes*, „Academy of Management Journal” 2009, Vol. 52, No. 4, s. 822–846, <http://dx.doi.org/10.5465/AMJ.2009.43670902>.

MacRoberts M.H., MacRoberts B.R., *Problems of Citation Analysis*, „Scientometrics” 1996, Vol. 36, No. 3, s. 435–444, <http://dx.doi.org/10.1007/BF02129604>.

Niklewicz M., Wachowska M., *Stopień komercjalizacji polskich wynalazków: patenty akademickie a patenty biznesu*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2015, nr 402, s. 231–239.

Pompidou A., *Europejski Urząd Patentowy i jego wiodąca rola w europejskim systemie patentowym*, „Nowator XXI – technika, innowacje, przedsiębiorczość”, nr 5, www.nowator.poznan.pl/inc/druk.php?id=5.

Pompidou A., *Europejski Urząd Patentowy i jego wiodąca rola w europejskim systemie patentowym*, „Biuletyn dla Przedsiębiorstw” 2007, Nr 5/10, s. 5.

Urząd Patentowy RP: <http://www.uprp.pl/serwer-publicacji-w-uprp-udostepnianie-dokumentacji-patentowej-w-postaci-elektronicznej/Text02,57,418,7,index,pl,search>

The Role of e-information about patents in company knowledge management

The use of the patent system as a knowledge management instrument must be shaped in a multifarious and comprehensive manner. It cannot be viewed solely as the ability to move smoothly through the welter of information gathered in the system. Instead, it is important to continually adapt the patent strategy to the current business model of the company. Getting the right information and the actual ability to use it is an important part of the management process and a condition for the success of a business.

One of key entities mediating the diffusion of technological knowledge is the patent system. In order to optimize the use of its resources, modern IT solutions have been introduced, which are intended to facilitate and stimulate the process of obtaining data related to the inventive activity of economic entities and institutions. A free tool - Publication Server, increasing the potential of patent knowledge – is available through the Patent Office of the Republic of Poland (UPRP) website.

The aim of the article is to present theoretical assumptions and practices of functioning of the patent e-information system. The author's research is based on the quantitative and qualitative methods used in the bibliometric analysis, characteristic for patent statistics. The technical documentation of inventions submitted for protection by selected companies was used as a source of data collected in the resources of the Polish Patent Office. The research included invention submissions, omitting other industrial property rights, because inventions commonly identified as so-called radical innovations, are examples of progress determined by access to knowledge.

Autorka jest magistrem nauk prawnych i doktorem nauk ekonomicznych, adiunktem na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół tematyki ochrony własności przemysłowej, innowacyjności, zarządzania wiedzą i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

POLECAMY

V Międzynarodowa Konferencja, *Integracja międzyprzedmiotowa w edukacji językowej*, 8–10 września 2017, Krotoszyn

Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Krotoszynie zaprasza na konferencję wszystkich naukowców oraz nauczycieli języków, zainteresowanych językoznawstwem stosowanym, w szczególności kształceniem językowym opartym na integracji międzyprzedmiotowej.

Więcej informacji można znaleźć na stronie: http://www.zsp1krotoszyn.pl/viewpage.phppage_id=60/